

Storbyferie i Sarajevo

- tre årtier efter krigens rædsler

Tilbage i 1992 eksploderede Balkan i borgerkrig og brutale folkemord, men hvordan tager eks-Jugoslavien sig ud i dag? FRI's reporter er taget til Sarajevo for at indsnuse stemningen som turist på en lun sommerdag i 2023

TEKST OG FOTO: ANETTE LILLEVANG KRISTIANSEN - FRI@BERLINGSKEMEDIA.DK

Duften af tyrkisk kaffe lokker, da jeg sætter mig i sofaen med det groftvævede, jordfarvede betræk. Ved siden af kobberkaffekanden ligger der en turkish delight. Indflydelsen fra det gamle Osmanerige fornægter sig ikke i Bosniens hovedstad, Sarajevo. Café Divan vrimer med tildækkede kvinder. Orientalske lamper pryder loftbjælkerne, og en duft af kanel, te og klistrede *baklava*-kager indhyler rummet.

Der kaldes til bøn i den nærmeste moské, en kirkeklokke ringer solen ned, og en jødisk mand er på vej i synagogen. Det er hverdag i "Europas Jerusalem."

Min rejse startede i Montenegro.

Café Divan (tyrkisk kaffe og turkish delight)

Derefter tog jeg til Dubrovnik i Kroatien, videre over grænsen til Mostar og er nu nået endemålet, Sarajevo. Jeg lovede mig selv for mange år siden, at jeg en dag ville opleve disse steder. Det er der en særlig grund til.

Min bror var udsendt for FN til Balkan i 1993. Han var udstationeret i den bosniske by Kiseljak og kørte nødhjælp mellem den kroatiske havneby Split, Mostar og Sarajevo. På en lys sommerdag i Sarajevo, hvor folk hygger sig med vaffelis og ungerne fodrer duer på torvet, er det uden for ens fatteevne, hvad denne by og dette land har gået igennem.

En smeltedigel

Jeg ser det med det samme, da jeg krydser grænsen til Bosnien: Myriader af skudhuller i husene. Straks får

jeg billeder af 30 år gamle nyheder på nethinden: skrækslagne civile, massakren i Srebreniza, hvide FN-kampvogne, der patruljerer.

Vi blev dengang bekendt med bynavne som Tuzla, Banja Luka og Mostar - og bosniske flygtninge dukkede op i det danske gadebillede. Det var tæt på og alligevel alenlangt væk fra vores danske hverdag. Ud af busvinduet betragter jeg nu et Bosnien, der ligger fredfyldt hen med sine grønne bakker, floder og arrede klipper. Landskabet har dannet kulisse for nogle af de mest brutale krigshandlinger på europæisk jord siden anden verdenskrig.

Det tidligere Jugoslavien var en smeltedigel af religioner, sprog, kulturer og etniske grupper. Præsident Tito styrede med jernhånd, men efter hans død begyndte landet at slå

Sarajevos Røde Roser

Fortsættes side 12

revner. Forskellighederne var for store og hadet for intenst fra serbernes side. En dag sprang den ulmende krudttønde i luften med et brag.

Slovenien og Nordmakedonien løsrev sig tidligt i konflikten, men for Bosnien blev det en helt anden historie. I fire år holdt serberne landet belejret, og over 11.000 civile mistede livet - alene i Sarajevo.

Bosnien bærer stadig præg af krigen. Skaderne er mere synlige her end i Montenegro og Kroatien, men livet er gået videre. Her, 30 år efter, kan man som turist gå og hygge sig i Sarajevo som i enhver anden europæisk storby.

Det er en historisk og stemningsfuld by, og som besøgende vil man måske ikke umiddelbart tænke over, hvilke traumer byen og dens befolkning rummer. En del af byen er genopbygget, men kigger man nærmere efter, danner der sig et andet billede.

Krigstraumer varer evigt

De ligger der stadig; de forladte huse. Fordums elegance fornægter sig ellers ikke i form af overdådige arkitektoniske perler, men de sønderbombede bygninger er aldrig blevet genopbygget eller fjernet. De står som et vidnesbyrd om en tid, man helst vil glemme.

Jeg undres over de sære røde plamager i fortovet, indtil det går det op for mig, hvad det er. De kaldes *Sarajevos Røde Roser*, og hvor poetisk det end lyder, bærer de på en foruroligende historie: Det er huller fra mortérnedslag, der er fyldt op med rødt harpiks til evigt minde.

På det smukke, nybyggede rådhus hænger et skilt, der efterlader én med tungt sind. Den oprindelige bygning, Nationalbiblioteket, blev brændt ned af serberne. Flere millioner bøger og dokumenter gik tabt. Herved slettede man landets historie. På en smuk bakketop ligger bob-

slædebanen fra OL i 1984. Et umiddelbart idyllisk sted med café og fredelig skov. De i dag graffiti-malede mure udgjorde snigskytternes mekka. De havde fuldt overblik over hele byen, og så skal der ikke ret meget fantasi til at forestille sig resten.

Genrejst

Jeg bliver kørt til lufthavnen en tåget morgen. Husene langs den brede boulevard vækker minder. Vegen fra centrum af Sarajevo til lufthavnen blev kaldt Sniper Alley under krigen, og jeg husker den fra 90'ernes mediedækning af krigen. Det var her, man ofte så de hvide FN-kampvogne holde for at beskytte civilbefolkningen mod snigskytter. Igen bliver det hele underligt levende.

Mit indtryk som rejsende er, at Bosnien er landet i værdig stil. Sarajevo har rejst sig af murbrokkerne efter en grusom krig, men man kommer sig aldrig over de fire års rædsler. En stor del af befolkningen lider i dag af posttraumatisk stress og andre lidelser relateret til krigen.

Jeg kan ikke lade være med at tænke på, om freden stadig er skrøbelig i eks-Jugoslavien. Er det bare en gang tynd fernis? Vil en gnist kunne antænde konflikten igen? Tåler disse mennesker bare hinanden?

Som turist har jeg ikke haft nogen problemer. Tværtimod har jeg kun mødt varme og venlighed. Der vil formentligt altid være spændinger på Balkan, og der vil være dybe ar i landets sjæl. Min fornemmelse er dog, at man i dag ser fremad og forsøger at forlige sig med fortiden. Og med den unge generation, der ikke er krigstraumatiserede, er der håb for fremtiden.

Katedralen »Hellige Hjerte«

7 hotspots i Sarajevo

Bobslædebanen

Tag svævebanen fra centrum og op til toppen af 1.627 meter høje Trebević. Her finder du en café og bobslædebanen - og de i dag graffiti-malede mure, som snigskytternes skjulte sig bag under krigen.

Sarajevos røde roser

Kig efter *Sarajevo-roserne*, huller fra mortérnedslag, der er fyldt op med rødt harpiks. Du kan finde de røde plamager i og omkring basaren - der er ikke så mange af dem tilbage mere.

Rådhuset

Det overdådige rådhus er bygget i islamisk stil og ligger langs med Miljacka floden. Også værd at studere indenfor.

Restaurant Inat Kuca

Hyggelig restaurant i historisk osmannerhus. Der serveres traditionel bosnisk mormormad.

Mindested for Franz Ferdinand

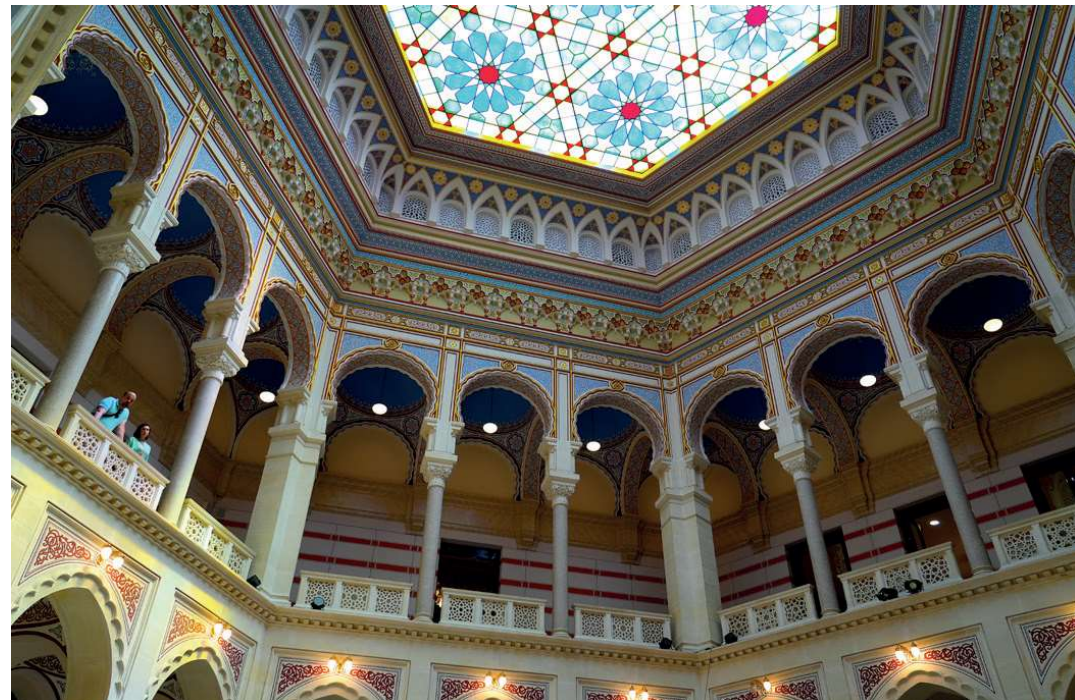
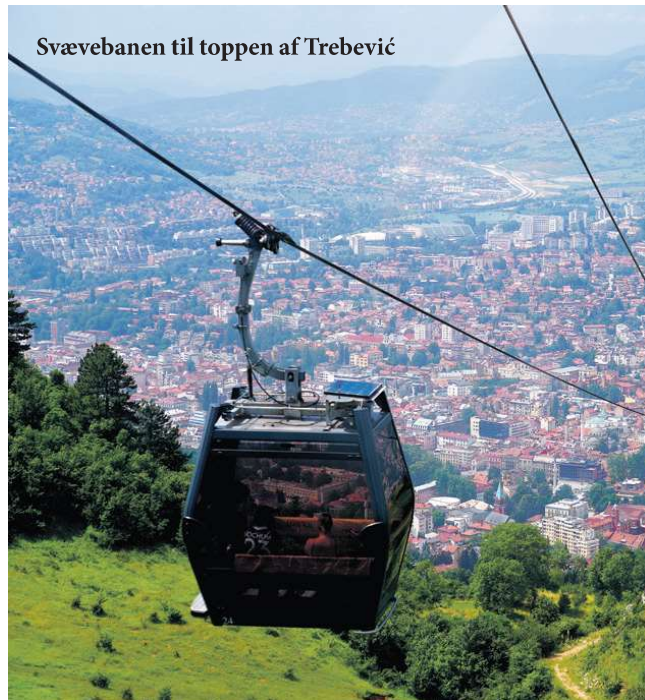
Mindepladen og museet for stedet, hvor ærkehertug Franz Ferdinand og hans hustru blev skudt i 1914.

Basaren

Det osmanniske kvarter, hvor markedet, moskeerne, kirkerne, synagogen og historiske huse befinder sig.

Café Divan

Denne stemningsfulde og charmerende café i osmanisk stil ligger midt i basaren og er lidt af et tilløbsstykke.

Blå Bog

Anette Lillevang
Kristiansen

Journalist fra
Danmarks Medie- og
journalisthøjskole.
Studier i antropologi
og egyptologi på The
American University i
Cairo, Egypten.

Medlem af De
Berejstes Klub siden
2006.

Rejseaktivitet: 93
lande på seks
kontinenter.

Til hverdag: Nattevagt
som social- og
sundhedsassistent.

Værd at vide om Sarajevo

Transport til Sarajevo
Man kan flyve til Sarajevo
med blandt andre Turkish
Airlines. Billetpriisen ligger på
omkring 2.500 kroner t/r.

Overnatning
Der er overnatningsmulighe-
der i alle prisklasser i
Sarajevo. Et anbefalelsesvær-
digt sted er det prisvenlige
Hotel Kandilj tæt på basaren.

Krydstogt

Vinter- eller påskeferie på krydstogt fra Hamborg med MSC Euribia

Grupperejsens fordele
Fast pris
Fast afrejse
Individuel frihed

Nyt skib!

8 dage
11/2 eller 24/3 2024

MSC Euribia
All inclusive

Har I endnu ikke bestilt vinterferien eller påskeferien? Så har I her muligheden for at komme med fra Hamborg til flere europæiske storbyer, bl.a. Rotterdam, Le Havre og Southampton med mulighed for at besøge Amsterdam, Paris og London. Det hele bindes sammen af det luksuriøse og helt nye skib MSC Euribia.

- ✓ 7 nætters krydstogt med MSC Euribia
- ✓ Alle måltider og EASY drikkepakke
- ✓ Drikkepenge til personale på skibet
- ✓ Shows og underholdning ombord

7.098,-
Fra-pris i kr. pr. person
i delt indvendig kahyt

Ring til os på **65 65 65 65**

eller læs mere på www.benns.dk | salg@benns.dk